

USTAWA

z dnia 13 czerwca 2003 r.

o zatrudnieniu socjalnym

(Dz. U. z dnia 14 lipca 2003 r.)

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady zatrudnienia socjalnego.

2. Przepisy ustawy stosuje się w szczególności do:

- 1) bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
  - 2) uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
  - 3) uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
  - 4) chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
  - 5) bezrobotnych, w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, pozostających bez pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy,
  - 6) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
  - 7) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

3. Przepisów ustawy nie stosuje się do osób wymienionych w ust. 2, które mają prawo do:

- 1) zasiłku dla bezrobotnych;
- 2) zasiłku przedemerytalnego;
- 3) świadczenia przedemerytalnego;
- 4) renty socjalnej;
- 5) renty strukturalnej;
- 6) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 7) emerytury.

4. Zadania określone w ustawie realizowane są poprzez zatrudnienie socjalne, przez co należy rozumieć zapewnianie osobom, o których mowa w ust. 2, możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej i zatrudnienia wspieranego, o którym mowa w art. 2 pkt 8.

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) dotacji - oznacza to dotację w rozumieniu ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 594 i Nr 96, poz. 874);
- 2) organizacjach pożytku publicznego - oznacza to organizacje pożytku publicznego w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające na rzecz osób, o których mowa w art. 1;
- 3) przeciętnym wynagrodzeniu - oznacza to przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski";
- 4) reintegracji społecznej - oznacza to działania, w tym również o charakterze samopomocowym, mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w centrum integracji społecznej, klubie

integracji społecznej lub zatrudnionej u pracodawcy, umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu;

- 5) reintegracji zawodowej - oznacza to działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w centrum integracji społecznej i klubie integracji społecznej zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy;
- 6) świadczeniu integracyjnym - oznacza to świadczenie pieniężne wypłacane uczestnikowi centrum integracji społecznej w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego;
- 7) uczestniku - oznacza to osobę uczestniczącą w zajęciach w centrum integracji społecznej w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego;
- 8) zatrudnieniu wspieranym - oznacza to udzielanie pomocy osobie, o której mowa w art. 1, w podjęciu pracy na podstawie stosunku pracy lub podjęciu działalności gospodarczej;
- 9) zasiłku dla bezrobotnych - oznacza to zasiłek dla bezrobotnych w rozumieniu art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 i Nr 90, poz. 844).

Rozdział 2

Zasady tworzenia centrum integracji społecznej

Art. 3. 1. Centrum integracji społecznej, zwane dalej "Centrum", jest jednostką organizacyjną realizującą reintegrację zawodową i społeczną przez następujące usługi:

- 1) kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu;
- 2) nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;
- 3) naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą;
- 4) uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

2. Centrum, na zasadach określonych w ustawie, może być tworzone przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta i organizacje pożytku publicznego, zwane dalej "instytucjami tworzącymi".

3. Centrum utworzone przez wójta, burmistrza i prezydenta miasta działa w formie gospodarstwa pomocniczego, zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

4. Centrum utworzone przez organizację pożytku publicznego działa w formie jednostki wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo w sposób zapewniający należyłą identyfikację pod względem organizacyjnym i finansowym, w stopniu umożliwiającym określenie przychodów, kosztów i wyników, z uwzględnieniem przepisów o rachunkowości.

Art. 4. 1. Wniosek o przyznanie statusu Centrum instytucja tworząca składa do wojewody właściwego ze względu na siedzibę Centrum.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) nazwę instytucji tworzącej Centrum;
- 2) informację o miejscu funkcjonowania Centrum i przewidywanym terminie rozpoczęcia działalności;
- 3) przewidywaną liczbę uczestników oraz wskazanie, dla jakiej grupy uczestników Centrum będzie świadczyć usługi;
- 4) planowany rodzaj działalności wytwórczej, handlowej lub usługowej;
- 5) program prac prowadzonych z uczestnikami w ramach reintegracji zawodowej i społecznej;
- 6) przewidywaną liczbę pracowników Centrum oraz ich kwalifikacje;
- 7) dane o organizacji i systemie zajęć w Centrum;
- 8) dane o zakładanych efektach działania Centrum, w tym planowaną liczbę osób do przyuczenia do zawodu, przekwalifikowania lub podwyższenia kwalifikacji, planowaną liczbę osób, którym uczestniczenie w zajęciach w Centrum i wspierane zatrudnienie socjalne pomogą w uzyskaniu zatrudnienia na zasadach przewidzianych w przepisach prawa pracy lub w podjęciu działalności gospodarczej, planowaną liczbę osób usamodzielnionych ekonomicznie;
- 9) dane o szacunkowym rocznym preliminarzu ogólnych kosztów działalności Centrum, w tym kosztów realizacji reintegracji zawodowej i społecznej;

- 10) dane o wysokości zasobów własnych instytucji tworzącej poniesionych na utworzenie Centrum oraz o formach tych zasobów, a także o przewidywanym udziale własnym w finansowaniu działalności Centrum;
- 11) dane o innych źródłach finansowania działalności Centrum, w tym ze środków określonych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- 12) projekt regulaminu Centrum.

Art. 5. 1. Status Centrum przyznaje wojewoda, w drodze decyzji administracyjnej, po zaopiniowaniu wniosku, o którym mowa w art. 4, przez marszałka województwa.

2. Status Centrum nadaje się na okres 3 lat.

3. W postępowaniu administracyjnym dotyczącym wydawania decyzji o nadaniu lub utracie statusu Centrum organem wyższego stopnia jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

4. Centrum jest obowiązane:

- 1) informować wojewodę o każdej zmianie danych zawartych we wniosku, o którym mowa w art. 4, w terminie 30 dni od dnia zaistnienia zmiany;
- 2) przedstawiać corocznie, nie później niż do dnia 31 marca, wojewodzie, wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta udzielającym dotacji Centrum i instytucji tworzącej sprawozdanie zawierające rozliczenie dotacji za rok poprzedni oraz sprawozdanie z działalności i efektów reintegracji zawodowej i społecznej, a także preliminarz wydatków i przychodów na rok bieżący.

5. Wojewoda prowadzi rejestr jednostek organizacyjnych, którym nadał status Centrum, o którym mowa w ust.

1. Nadanie statusu jest równoznaczne z wpisem do rejestru.

6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzór sprawozdania, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, zawierający dane dotyczące:

- 1) liczby uczestników i pracowników w okresie sprawozdawczym,
- 2) liczby uczestników usamodzielnionych ekonomicznie,
- 3) liczby uczestników przyuczonych do zawodu oraz uczestników, którzy zmienili lub podwyższyli kwalifikacje,
- 4) wykonania planu finansowego za rok poprzedni z uwzględnieniem przyznanych dotacji,
- 5) projektu planu finansowego na dany rok,

kierując się potrzebą ujednoczenia elementów sprawozdawczych.

Art. 6. 1. W przypadku nierealizowania przez Centrum założeń przyjętych we wniosku, o którym mowa w art. 4, w stopniu uniemożliwiającym wykonywanie usług określonych w art. 3 lub w razie stwierdzenia nieprawidłowości rozliczeń finansowych przewidzianych ustawą, mających wpływ na wynik finansowy, wojewoda wydaje decyzję o utracie statusu Centrum z urzędu lub na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta udzielających dotacji Centrum lub instytucji tworzącej Centrum.

2. W przypadku likwidacji instytucji tworzącej Centrum wojewoda wydaje decyzję o utracie statusu Centrum, z zastrzeżeniem ust. 4.

3. W przypadku wydania decyzji o utracie statusu Centrum niewykorzystane środki finansowe pochodzące z dotacji podlegają zwrotowi do jednostek, które udzieliły dotacji, w wysokości proporcjonalnej do wysokości udzielonej dotacji.

4. W przypadku gdy instytucja tworząca, będąca organizacją pożytku publicznego, ulega likwidacji, prawa i obowiązki tej instytucji może przejąć gmina właściwa ze względu na siedzibę Centrum. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 7. 1. Utworzenie Centrum jest finansowane:

- 1) w przypadku Centrum tworzonego przez wójta, burmistrza i prezydenta miasta - na zasadach określonych w przepisach o finansach publicznych;
- 2) w przypadku Centrum tworzonego przez organizację pożytku publicznego z:
  - a) zasobów instytucji tworzącej pochodzących ze zbiorok, darowizn lub innych źródeł,
  - b) dotacji na pierwsze wyposażenie pochodzącej z dochodów własnych samorządu województwa przeznaczonych na realizację wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, na zasadach porozumienia, o którym mowa w art. 8 ust. 1,
  - c) dotacji na pierwsze wyposażenie pochodzącej z dochodów własnych gminy przeznaczonych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
  - d) innych dochodów własnych gminy niż określone w lit. c.

2. Utworzenie Centrum mającego prowadzić działalność wytwórczą w rolnictwie może być finansowane ze środków Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa na zasadach określonych w porozumieniu zawartym między Agencją a instytucją tworzącą.

Art. 8. 1. Marszałek województwa, na zasadach określonych w porozumieniu zawartym z instytucją tworzącą, może przyznać Centrum dotację na pierwsze wyposażenie oraz dotację na działalność przez okres pierwszych 3 miesięcy ze środków, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 2 lit. b.

2. Dotacja na pierwsze wyposażenie, o której mowa w ust. 1, może być przeznaczona na:

- 1) przystosowanie do potrzeb uczestników zajęć w Centrum pomieszczeń przeznaczonych na reintegrację zawodową i społeczną;
- 2) wyposażenie pomieszczeń oraz przygotowanie stanowisk pracy, w tym zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do prowadzenia działalności, o której mowa w art. 9;
- 3) zakup surowców, materiałów i narzędzi niezbędnych do rozpoczęcia działalności.

3. Wysokość dotacji na działalność Centrum przez okres pierwszych 3 miesięcy jest równa kwocie ustalonej jako iloczyn 50% kwoty zasiłku dla bezrobotnych, obowiązującej w dniu zawarcia porozumienia, o którym mowa w ust. 1, oraz liczby uczestników zajęć reintegracji zawodowej i społecznej prowadzonych w Centrum i liczby pracowników Centrum zatrudnionych na okres nie krótszy niż rok, według stanu na koniec każdego miesiąca.

4. Dotację na pierwsze wyposażenie przekazuje się Centrum w terminie 30 dni od dnia zawarcia porozumienia, o którym mowa w ust. 1.

5. Dotację na działalność przez okres pierwszych 3 miesięcy przekazuje się Centrum w trzech ratach miesięcznych w terminie do 10 dnia miesiąca następującego po miesiącu, za który została przyznana dotacja.

Rozdział 3

Zasady działalności centrum integracji społecznej

Art. 9. 1. Centrum, w ramach reintegracji zawodowej, może prowadzić działalność wytwórczą, handlową lub usługową oraz działalność wytwórczą w rolnictwie, z wyłączeniem działalności polegającej na wytwarzaniu i handlu wyrobami przemysłu paliwowego, tytoniowego, spirytusowego, winiarskiego, piwowarskiego, a także pozostałych wyrobów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 0,5% oraz wyrobów z metali szlachetnych albo z udziałem tych metali.

2. Działalność wytwórcza, handlowa i usługowa, o której mowa w ust. 1, nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej.

Art. 10. 1. Działalność Centrum jest finansowana z:

- 1) dotacji pochodzącej z dochodów własnych gminy, przeznaczonych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 2) dochodów uzyskiwanych z działalności, o której mowa w art. 9.

2. W przypadku Centrum utworzonego przez organizację pożytku publicznego działalność Centrum może być ponadto finansowana z:

- 1) zasobów instytucji tworzącej pochodzących ze zbiorów, darowizn lub innych źródeł;
- 2) innych dochodów własnych gminy niż określone w ust. 1 pkt 1.

3. Działalność Centrum prowadzącego działalność wytwórczą w rolnictwie może być finansowana ze środków Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa na zasadach określonych w porozumieniu zawartym między Agencją a instytucją tworzącą.

4. Kwota dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1, w przypadku gdy instytucją tworzącą jest organizacja pożytku publicznego, jest ustalana jako iloczyn kwoty określonej uchwałą rady gminy oraz liczby uczestników zajęć reintegracji zawodowej i społecznej prowadzonych w Centrum i liczby pracowników Centrum, według stanu na koniec miesiąca, i wypłacana co miesiąc, przez okres działalności Centrum, w terminie do 10 dnia miesiąca następującego po miesiącu, za który została przyznana dotacja.

5. Kwota dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1, w przypadku gdy instytucją tworzącą jest wójt, burmistrz i prezydent miasta, jest ustalana jako iloczyn kosztów realizacji reintegracji zawodowej i społecznej w przeliczeniu na jednego uczestnika oraz liczby uczestników zajęć reintegracji zawodowej i społecznej prowadzonych w Centrum i liczby pracowników Centrum, nie więcej jednak niż 90% ogólnych kosztów działalności Centrum, i określana corocznie przez radę gminy.

6. Środki finansowe na działalność Centrum są przeznaczane na:

- 1) wypłatę uczestnikom Centrum świadczeń integracyjnych, o których mowa w art. 15;
- 2) zakup materiałów, energii, usług niezbędnych do działalności Centrum;
- 3) najem lokalu i remonty pomieszczeń użytkowanych przez Centrum;
- 4) podatki opłacane przez Centrum;
- 5) wynagrodzenia pracowników Centrum i pochodne od tych wynagrodzeń;
- 6) realizację reintegracji zawodowej i społecznej oraz niezbędną obsługę działalności Centrum w tym zakresie;
- 7) szkolenia pracowników Centrum związane z działalnością Centrum;
- 8) posiłki dla uczestników;
- 9) wydatki na ubezpieczenie mienia Centrum;
- 10) inne wydatki związane z działalnością Centrum.

7. Centrum może otrzymać dofinansowanie ze środków Funduszu Pracy i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na realizację programów specjalnych zmierzających do reintegracji zawodowej i społecznej, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 11. 1. Pracownikami Centrum są:

- 1) pracownicy odpowiedzialni za dany rodzaj działalności, o której mowa w art. 9, oraz za obsługę finansową Centrum;
- 2) prowadzący zajęcia reintegracji zawodowej i społecznej;
- 3) pracownik socjalny;
- 4) instruktorzy zawodu;
- 5) osoby, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1 lit. b.
  2. Kierownika Centrum zatrudnia instytucja tworząca Centrum.
  3. Pracowników Centrum zatrudnia kierownik Centrum, z tym że na jednego pracownika prowadzącego bezpośrednio zajęcia z uczestnikami nie powinno przypadać więcej niż 5 uczestników. Warunek ten nie dotyczy osób, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1 lit. b.

Rozdział 4

Zasady kierowania do centrum integracji społecznej

Art. 12. 1. Osoba, o której mowa w art. 1, może, na podstawie:

- 1) własnego wniosku lub wniosku przedstawiciela ustawowego,
  - 2) wniosku zakładu lecznictwa odwykowego, powiatowego centrum pomocy rodzinie, powiatowego urzędu pracy, ośrodka pomocy społecznej, organizacji pozarządowej lub klubu integracji społecznej, za zgodą tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego
- zostać skierowana do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez Centrum, przez właściwy dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby ośrodek pomocy społecznej.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, podlega zaopiniowaniu przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby kierowanej do uczestnictwa w Centrum po uprzednim przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (rodzinnego).

3. W przypadku osób uzależnionych, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 2 i 3, warunkiem przyjęcia do Centrum jest zakończenie programu psychoterapii w zakładzie lecznictwa odwykowego lub programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej.

4. Kierownik Centrum przyjmuje osobę skierowaną do Centrum po podpisaniu z nią indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, zwanego dalej "programem", w uzgodnieniu z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu tej osoby.

5. Pierwszeństwo w skierowaniu do Centrum mają osoby zamieszkałe w gminach, na terenie których zostało utworzone Centrum. Osoby zamieszkałe w innych gminach mogą być kierowane do Centrum:

- 1) w przypadku zawarcia porozumienia między gminami o kierowaniu osób do Centrum, określającego zasady finansowania kosztów uczestnictwa kierowanych tam osób;
- 2) w przypadku posiadania przez Centrum wolnych miejsc i sfinansowania kosztów uczestnictwa osoby kierowanej przez gminę.

Art. 13. 1. Program, o którym mowa w art. 12 ust. 4, opracowuje pracownik socjalny Centrum.

2. Program powinien określać w szczególności:

- 1) zakres i formy reintegracji zawodowej i społecznej;

- 2) rodzaje sprawności psychofizycznych niezbędnych do podjęcia pracy oraz metody ich ćwiczenia;
  - 3) osoby odpowiedzialne za realizację programu.
3. Program na wniosek każdej ze stron może ulec zmianie.
4. Zaprzestanie realizacji programu następuje w przypadku:
- 1) stwierdzenia przez kierownika Centrum, że nastąpiło uporczywe naruszenie przez uczestnika postanowień programu uniemożliwiające jego dalszą realizację;
  - 2) trwałego opuszczenia przez uczestnika zajęć w Centrum;
  - 3) oświadczenia uczestnika o odstąpieniu od realizacji programu.
5. Zakończenie realizacji programu następuje w dniu, w którym uczestnik objęty programem podjął zatrudnienie na zasadach przewidzianych w przepisach prawa pracy lub podjął działalność gospodarczą, albo w dniu, w którym upłynął okres uczestnictwa w zajęciach w Centrum, o którym mowa w art. 15.
6. Realizacja programu jest warunkiem korzystania przez uczestnika ze świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego, na zasadach określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia, oraz z innych świadczeń określonych w niniejszej ustawie.
7. Zadania, o których mowa w ust. 1 oraz w art. 12 ust. 2 i art. 15 ust. 3, mogą być realizowane także przez pracownika socjalnego zatrudnionego na podstawie umowy o pracę w organizacji pożytku publicznego, która uzyska zgodę na wykonywanie tych zadań właściwego dla siedziby tej organizacji wojewody.

Rozdział 5

Zasady uczestnictwa w centrum integracji społecznej

- Art. 14.** 1. Czas dziennego pobytu uczestnika w Centrum nie może być krótszy niż 6 godzin.
2. Kierownik Centrum jest obowiązany zapewnić uczestnikom bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa, w tym środki ochrony indywidualnej, szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przeprowadzenie odpowiednich badań lekarskich.
3. Uczestnikom zajęć w Centrum przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku w trakcie pobytu w Centrum na podstawie przepisów o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach.
4. Uczestnikom zajęć w Centrum przysługuje nieodpłatnie jeden posiłek dziennie w trakcie pobytu.

- Art. 15.** 1. Okres próbny w Centrum trwa 1 miesiąc. W okresie próbnym uczestnik otrzymuje świadczenie integracyjne w wysokości 50% zasiłku dla bezrobotnych.
2. Po pomyślnym zakończeniu okresu próbnego, kierownik ośrodka pomocy społecznej, na wniosek kierownika Centrum, kwalifikuje uczestnika do uczestnictwa w zajęciach w Centrum.
3. Okres uczestnictwa w zajęciach w Centrum może trwać do 11 miesięcy. Jeżeli analiza stanu realizacji programu uzasadnia potrzebę przedłużenia okresu uczestnictwa w zajęciach w Centrum, kierownik Centrum, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii pracownika socjalnego Centrum, może przedłużyć okres uczestnictwa o kolejne 6 miesięcy.
4. W okresie uczestnictwa w zajęciach w Centrum, o którym mowa w ust. 3, na wniosek uczestnika kierownik Centrum przyznaje świadczenie integracyjne w wysokości 80% zasiłku dla bezrobotnych.
5. Świadczenie integracyjne jest wypłacane przez Centrum w okresach miesięcznych z dołu.
6. Świadczenie integracyjne za niepełny miesiąc uczestnictwa ustala się dzieląc kwotę świadczenia przez 30 i mnożąc przez liczbę dni kalendarzowych przypadających w okresie, za który świadczenie to przysługuje.
7. Świadczenie integracyjne ulega zmniejszeniu o 1/20 za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności uczestnika na zajęciach w Centrum trwającej nie dłużej niż 3 dni w miesiącu. W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności trwającej dłużej niż 3 dni w miesiącu świadczenie integracyjne za dany miesiąc nie przysługuje.
8. Na wniosek kierownika Centrum, zawierający kopię listy wypłaconych świadczeń integracyjnych, starosta właściwy dla siedziby Centrum refunduje ze środków Funduszu Pracy kwotę wypłaconych w poprzednim miesiącu świadczeń integracyjnych. Na wniosek kierownika Centrum starosta może przekazać Centrum zaliczkę na wypłatę świadczeń integracyjnych.

Rozdział 6

Zatrudnienie wspierane

Art. 16. 1. Po zakończeniu uczestnictwa w zajęciach w Centrum, a w uzasadnionych przypadkach także przed jego zakończeniem, na wniosek kierownika Centrum, pracownika socjalnego lub uczestnika:

- 1) powiatowy urząd pracy może skierować uczestnika do pracy:
  - a) u pracodawcy,
  - b) w Centrum;
- 2) uczestnicy mogą podjąć wspólną działalność gospodarczą na zasadach określonych w ustawie z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288, z późn. zm.¹⁾).

2. Skierowanie do pracy, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, odbywa się na podstawie umowy zawartej między starostą właściwym dla siedziby Centrum a pracodawcą, w której pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia skierowanego uczestnika, przez okres nie krótszy niż 18 miesięcy, a starosta do refundowania pracodawcy części wypłaconego tej osobie wynagrodzenia przez okres pierwszych 12 miesięcy, w wysokości nieprzekraczającej:

- 1) 80% zasiłku dla bezrobotnych wraz ze składką na ubezpieczenia społeczne, w pierwszych 3 miesiącach;
- 2) 60% zasiłku dla bezrobotnych wraz ze składką na ubezpieczenia społeczne, w 3 kolejnych miesiącach;
- 3) 40% zasiłku dla bezrobotnych wraz ze składką na ubezpieczenia społeczne, w następnych 6 miesiącach.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w przypadku skierowania uczestnika Centrum do pracy w Centrum.

4. Koszty pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa w podjęciu działalności, o której mowa w ust. 1 pkt 2, mogą być dofinansowane ze środków Funduszu Pracy do wysokości 80% udokumentowanych kosztów pomocy prawnej, konsultacji lub doradztwa, w wysokości nieprzekraczającej jednak przeciętnego wynagrodzenia.

5. Refundacja, o której mowa w ust. 2, jest finansowana ze środków Funduszu Pracy na zasadach określonych dla prac interwencyjnych w przepisach o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.

Art. 17. 1. W przypadku, o którym mowa w art. 16 ust. 1 pkt 2, w stosunku do osób zatrudnionych na podstawie spółdzielczej umowy o pracę, będących uprzednio uczestnikami Centrum, część wynagrodzenia odpowiadająca składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadająca składce na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za zatrudnionego, na podstawie umowy zawartej między starostą właściwym dla siedziby spółdzielni a spółdzielnią może podlegać finansowaniu ze środków Funduszu Pracy przez okres 12 miesięcy od dnia zatrudnienia.

2. Zwrotu opłaconych składek, o których mowa w ust. 1, dokonuje starosta, w okresach kwartalnych na podstawie udokumentowanego wniosku spółdzielni, w terminie 30 dni od dnia jego złożenia.

3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzór wniosku, o którym mowa w ust. 2, oraz tryb dokonywania zwrotu opłaconych składek, uwzględniający rodzaj niezbędnej dokumentacji, jaką należy dołączyć do wniosku.

Rozdział 7

Kluby integracji społecznej

Art. 18. 1. Gmina lub na jej zlecenie ośrodek pomocy społecznej lub organizacje pożytku publicznego prowadzące reintegrację zawodową i społeczną dla osób, o których mowa w art. 1, mogą:

- 1) organizować roboty publiczne;
- 2) prowadzić kluby integracji społecznej organizujące działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym.

2. W klubach integracji społecznej można organizować i prowadzić w szczególności:

- 1) programy zatrudnienia tymczasowego mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy, u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia;
- 2) poradnictwo prawne;
- 3) działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych.

3. Uczestnictwo w klubach integracji społecznej jest dobrowolne.

Rozdział 8

Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe

Art. 19. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 i Nr 167, poz. 1372 oraz z 2003 r. Nr 80, poz. 719) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 w ust. 1:
  - a) pkt 5 otrzymuje brzmienie:
"5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,"
  - b) w pkt 6 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje pkt 7 w brzmieniu:
"7) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.";
- 2) w art. 2¹ w pkt 9 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje pkt 10 w brzmieniu:
"10) reintegracja - reintegrację zawodową i społeczną w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu socjalnym.";
- 3) w art. 4:
  - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
"1. Samorząd województwa realizuje zadania, o których mowa w art. 1 i 2, w postaci wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część wojewódzkiej strategii integracji i polityki społecznej.";
  - b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
"3. Program, o którym mowa w ust. 1, jest realizowany przez regionalny ośrodek polityki społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu zarząd województwa może powołać pełnomocnika.";
- 4) w art. 4¹:
  - a) w ust. 1:
    - zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: "Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin.",
    - pkt 3 otrzymuje brzmienie:
"3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,"
    - w pkt 6 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje pkt 7 w brzmieniu:
"7) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.",
  - b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
"2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii integracji i polityki społecznej, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika.".

Art. 20. W ustawie z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 6 w ust. 1a w zdaniu pierwszym po wyrazach "przez osobę bezrobotną" dodaje się wyrazy "lub podjęcia leczenia odwykowego w zakładzie lecznictwa odwykowego przez osobę uzależnioną";
- 2) w art. 10 po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
"3. Do zadań gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii integracji i polityki społecznej obejmującej w szczególności programy pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, ochrony zdrowia, programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, budownictwa socjalnego i edukacji publicznej.";
- 3) w art. 10a pkt 2 otrzymuje brzmienie:
"2) opracowanie i realizacja powiatowej strategii integracji i polityki społecznej obejmującej w szczególności programy pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, ochrony zdrowia, edukacji publicznej, wspierania osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami,";
- 4) w art. 11b:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

"1) opracowywanie i realizacja wojewódzkiej strategii integracji i polityki społecznej obejmującej w szczególności programy pomocy społecznej, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami i powiatami,"

b) w ust. 2 wyrazy "można powołać" zastępuje się wyrazami "samorząd województwa powołuje";

5) w art. 46 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

"3a. Ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację strategii, o której mowa w art. 10 ust. 3.";

6) w art. 47a po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

"1a. Powiatowe centrum pomocy rodzinie koordynuje realizację strategii, o której mowa w art. 10a pkt 2.".

Art. 21. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.³⁾) w art. 21 w ust. 1 po pkt 98a dodaje się pkt 98b w brzmieniu:

"98b) zwroty kwoty zniżki dla inwalidów wojennych i wojskowych określone w art. 8 ustawy z dnia 11 października 2002 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (Dz. U. Nr 181, poz. 1515)."

Art. 22. W ustawie z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 57, poz. 603, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6 w ust. 1 pkt 9 otrzymuje brzmienie:

"9) wspierania działań mających na celu udzielanie pomocy byłym pracownikom państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej i członkom ich rodzin w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, w szczególności przez wspieranie zatrudnienia socjalnego, określonego w odrębnych przepisach, przyznawanie stypendiów dzieciom byłych pracowników, uczącym się w szkołach ponadgimnazjalnych lub kształcącym się w szkołach wyższych, oraz finansowanie dożywiania tych dzieci w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych.";

2) po art. 20f dodaje się art. 20g w brzmieniu:

"Art. 20g. Agencja, ze środków uzyskanych z tytułów określonych w art. 20c ust. 1, może dofinansować utworzenie i działalność centrum integracji społecznej, o którym mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym.".

Art. 23. W ustawie z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 i Nr 90, poz. 844) w art. 57 w ust. 1 w pkt 33 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 34 w brzmieniu:

"34) świadczeń integracyjnych oraz zatrudnienia wspieranego, w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym.".

Art. 24. W ustawie z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

"2) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;"

2) w art. 3a w ust. 4 w pkt 9 wyraz "readaptacyjną" zastępuje się wyrazem "reintegracyjną";

3) w art. 6 pkt 12 otrzymuje brzmienie:

"12) "reintegracja" - reintegrację zawodową i społeczną w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu socjalnym;"

4) w art. 14 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

"5. Reintegrację osób uzależnionych mogą prowadzić centra integracji społecznej, tworzone na podstawie odrębnych przepisów, oraz podmioty wymienione w ust. 1 i 2 oraz w art. 3 ust. 3.";

5) w art. 56 w ust. 2 wyraz "readaptację" zastępuje się wyrazem "reintegrację".

Art. 25. W ustawie z dnia 11 października 2002 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (Dz. U. Nr 181, poz. 1515) w art. 8 wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w ust. 1 wyrazy "wejścia w życie niniejszej ustawy" zastępuje się wyrazami "31 grudnia 2002 r.";
- 2) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

"1a. W razie opłacenia składki na obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej lub składki na dobrowolne ubezpieczenie casco w ratach, której pierwsza lub kolejna rata została opłacona w pełnej wysokości w okresie, o którym mowa w ust. 1, do kolejnych rat tej składki opłaconych w pełnej wysokości nie później niż do dnia 30 listopada 2003 r. stosuje się odpowiednio przepisy ust. 1.";
- 3) w ust. 2 wyrazy "w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie przepisów ustawy." zastępuje się wyrazami "do dnia 31 grudnia 2003 r.";
- 4) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

"3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się dokumenty potwierdzające zawarcie umowy ubezpieczenia i opłacenie składki oraz oświadczenie wnioskodawcy o:

  - 1) nieudzieleniu przez zakład ubezpieczeń zniżki z tytułu opłaconej składki;
  - 2) niedokonaniu przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych zwrotu zniżki z tytułu opłaconej składki."

Art. 26. W ustawie z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. Nr 199, poz. 1674 oraz z 2003 r. Nr 83, poz. 760 i Nr 96, poz. 874) w art. 2 w ust. 1 w pkt 12 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 13 w brzmieniu:

"13) w trakcie uczestnictwa w centrum integracji społecznej."

Art. 27. W ustawie z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45, poz. 391, Nr 73, poz. 660 i Nr 96, poz. 874) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 9:
  - a) w ust. 1 po pkt 26 dodaje się pkt 26a w brzmieniu:

"26a) osoby objęte indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu;"
  - b) w ust. 2 wyrazy "23-25 i 29" zastępuje się wyrazami "23-25, 26a i 29";
- 2) w art. 16 po pkt 10 dodaje się pkt 10a w brzmieniu:

"10a) osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 26a, powstaje po upływie 30 dni od dnia rozpoczęcia realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, a wygasa z dniem zakończenia realizacji programu lub zaprzestania realizacji programu w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu socjalnym;"
- 3) w art. 17 ust. 12 otrzymuje brzmienie:

"12. Osoby, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 26 i 26a, zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego ośrodek pomocy społecznej realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności lub indywidualny program zatrudnienia socjalnego;"
- 4) w art. 23 w ust. 9 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

"8) osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 26, 26a i 27, jest kwota odpowiadająca wysokości zasiłku stałego z pomocy społecznej;"
- 5) w art. 28 w ust. 1 pkt 9 otrzymuje brzmienie:

"9) osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 26 i 26a, opłaca ośrodek pomocy społecznej realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności lub indywidualny program zatrudnienia socjalnego;"

Art. 28. Do dnia 31 grudnia 2004 r. nadanie statusu Centrum wymaga pozytywnej opinii ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Art. 29. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 22 pkt 1, który wchodzi w życie z dniem 16 lipca 2003 r.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1995 r. Nr 133, poz. 654, z 1996 r. Nr 5, poz. 32, Nr 24, poz. 110 i Nr 43, poz. 189, z 1997 r. Nr 32, poz. 183, Nr 111, poz. 723 i Nr 121, poz. 769 i 770, z 1999 r. Nr 40, poz. 399, Nr 60, poz. 636, Nr 77, poz. 874 i Nr 99, poz. 1151, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 54, poz. 572 i Nr 69, poz. 724 oraz z 2002 r. Nr 240, poz. 2058.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 756 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 20, poz. 170, Nr 79, poz. 885 i Nr 90, poz. 1001, z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i

Nr 19, poz. 238, z 2001 r. Nr 72, poz. 748, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 973, Nr 111, poz. 1194, Nr 122, poz. 1349 i Nr 154, poz. 1792 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79 i Nr 44, poz. 389.

- 3) Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 703, Nr 70, poz. 816, Nr 104, poz. 1104, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1324, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 8, poz. 64, Nr 52, poz. 539, Nr 73, poz. 764, Nr 74, poz. 784, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 968, Nr 102, poz. 1117, Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190, Nr 125, poz. 1363 i 1370 i Nr 134, poz. 1509, z 2002 r. Nr 19, poz. 199, Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 78, poz. 715, Nr 89, poz. 804, Nr 135, poz. 1146, Nr 141, poz. 1182, Nr 169, poz. 1384, Nr 181, poz. 1515, Nr 200, poz. 1679 i Nr 240, poz. 2058 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 595, Nr 84, poz. 774, Nr 90, poz. 844 i Nr 96, poz. 874.
- 4) Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229, Nr 122, poz. 1323 i Nr 154, poz. 1793 i 1800, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676 i Nr 155, poz. 1287 oraz z 2003 r. Nr 6, poz. 64, Nr 49, poz. 408, Nr 64, poz. 592 i Nr 80, poz. 721.